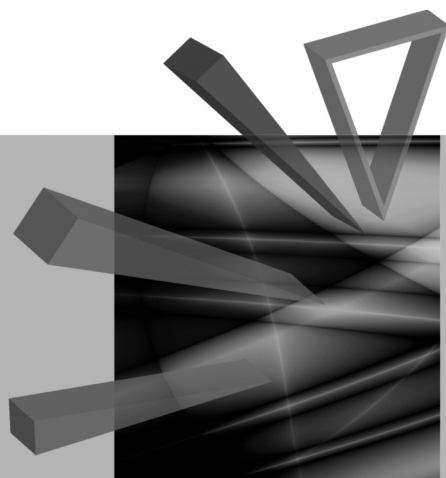


PRACE NAUKOWE
Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu
RESEARCH PAPERS
of Wrocław University of Economics

243

Gospodarka lokalna w teorii i praktyce



Redaktorzy naukowi
Ryszard Brol
Andrzej Sztando



Wydawnictwo Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu
Wrocław 2012

Recenzenci: Waldemar Budner, Piotr Bury, Janusz Kot, Danuta Stawasz

Redakcja wydawnicza: Elżbieta Kozuchowska

Redakcja techniczna i korekta: Barbara Łopusiewicz

Łamanie: Adam Dębski

Projekt okładki: Beata Dębska

Publikacja jest dostępna na stronie www.ibuk.pl

Streszczenia opublikowanych artykułów są dostępne w międzynarodowej bazie danych The Central European Journal of Social Sciences and Humanities <http://cejsh.icm.edu.pl> oraz w The Central and Eastern European Online Library www.ceeol.com, a także w adnotowanej bibliografii zagadnień ekonomicznych BazEkon http://kangur.uek.krakow.pl/bazy_ae/bazekon/nowy/index.php

Informacje o naborze artykułów i zasadach recenzowania znajdują się na stronie internetowej Wydawnictwa www.wydawnictwo.ue.wroc.pl

Kopiowanie i powielanie w jakiegokolwiek formie wymaga pisemnej zgody Wydawnictwa

© Copyright by Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu
Wrocław 2012

ISSN 1899-3192

ISBN 978-83-7695-280-2

Wersja pierwotna: publikacja drukowana

Druk: Drukarnia TOTEM

Spis treści

Wstęp	11
Andrzej Sztando: Cele, priorytety i zadania w planowaniu strategicznym rozwoju lokalnego.....	13
Anna Beata Kawka: Wydatki inwestycyjne jako instrument rozwoju lokalnego gmin	27
Franciszek Adamczuk: Stymulowanie lokalnej przedsiębiorczości na obszarze pogranicza – aspekty instytucjonalne i organizacyjne	35
Marta Kusterka-Jefmańska, Bartłomiej Jefmański: Koncepcja metody oceny założeń lokalnych strategii rozwoju na przykładzie procesu konsultacji społecznych w powiecie wałbrzyskim	46
Małgorzata Rogowska: Uwarunkowania rozwoju lokalnego na przykładzie powiatu kłodzkiego	54
Hanna Adamska: Efekty rozwoju lokalnego gminy Kostomłoty po przystąpieniu do Unii Europejskiej	63
Tomasz Bąk: Wpływ emigrantów na gospodarkę lokalną w powiecie leżajskim	71
Dariusz Głuszczyk: Lokalny rynek pracy – ocena z wykorzystaniem materiałów statystycznych Banku Danych Lokalnych na przykładzie miasta na prawach powiatu Jelenia Góra	82
Andrzej Sobczyk: Ocena potencjału rozwoju lokalnego na przykładzie miasta Szczecina oraz gmin powiatu polickiego.....	94
Stanisław Korenik: Procesy i ograniczenia w rozwoju współczesnych miast ze szczególnym uwzględnieniem metropolii.....	106
Emilia Konopska-Struś: Funkcje rzemiosła w rozwoju miasta na przykładzie Wrocławia	116
Magdalena Kalisiak-Mędelka: Funkcjonowanie jednostek pomocniczych (osiedli) w Łodzi. Analiza wyników badania pilotażowego	126
Edward Wiśniewski: Zastosowanie metod taksonomicznych oraz gier kooperacyjnych w analizie zróżnicowania poziomu rozwoju gospodarczego podregionów województwa zachodniopomorskiego.....	134
Marek Kunasz: Regionalne rozgłoszenie radiowe na rynku radiowym w Polsce	144
Ryszard Broł: Układ terytorialny powiatów – propozycje zmian	153
Katarzyna Cheba, Maja Kiba-Janiak: Wykorzystanie analizy czynnikowej do wielowymiarowej oceny jakości miejskich systemów transportowych na przykładzie miast średniej wielkości w Polsce.....	163

Joanna Cymerman, Marcelina Zapotoczna: Gmina jako kreator i beneficjent wartości nieruchomości	173
Artur Myna: Lokalna infrastruktura techniczna a rozwój budownictwa mieszkaniowego – obszar stykowy miasta i gminy podmiejskiej.....	184
Renata Sosnowska-Noworól: Problemy gospodarki odpadami budowlanymi i rozbiórkowymi na przykładzie Dolnego Śląska.....	194
Grzegorz Maśloch: Wybrane problemy realizacji inwestycji w jednostkach samorządu terytorialnego przy udziale środków pomocowych Unii Europejskiej	202
Urszula Markowska-Przybyła: Kapitał społeczny w rozwoju regionalnym i lokalnym	212
Katarzyna Przybyła, Alina Kulczyk-Dynowska: Transgraniczne parki narodowe a kapitał społeczny – na przykładzie KPN i KRNP	222
Bożena Kuchmacz: Lokalne grupy działania jako przejaw aktywności kapitału społecznego	229
Marian Oliński: Współpraca samorządu terytorialnego z organizacjami pozarządowymi na przykładzie powiatu lidzbarskiego	238
Zbigniew Przybyła, Marian Kachniarz: Instytucjonalne formy współpracy samorządów terytorialnych na przykładzie jeleniogórskiego zespołu miejskiego.....	249
Jacek Chądzyński: Obszary współpracy gmin z sektorem pozarządowym – prezentacja wybranych wyników badań pilotażowych.....	264
Justyna Danielewicz, Maciej Turała: Wpływ fragmentacji politycznej na współpracę między jednostkami samorządu terytorialnego.....	273
Zbigniew Grzymała: W poszukiwaniu modelu zarządzania jednostką samorządu terytorialnego	282
Jarosław Hermaszewski: Decyzje finansowe i inwestycyjne w zarządzaniu jednostką samorządu terytorialnego na przykładzie gminy Sława – praktyczne aspekty	296
Sławomir Kłosowski: Zmiany systemów zarządzania mieszkaniowym zasobem gmin w Polsce po roku 2000	307
Krzysztof Krukowski, Maciej Zastempowski: Wykorzystanie metody Project Cycle Management w administracji samorządowej	315
Józef Łobocki: Możliwości wykorzystania instytucji partnerstwa publiczno-prywatnego w procesie zarządzania jednostkami samorządu terytorialnego.....	323
Magdalena Mischuk: Elementy stymulacyjne w polityce podatkowej wybranych miast.....	333
Paweł Piątkowski: Dług jednostek samorządu terytorialnego w okresie kryzysowym. Kierunki rozwoju	343
Jacek Sierak: Konstrukcja wskaźników zadłużenia a ocena zdolności kredytowej jednostki samorządu terytorialnego	352

Tomasz Uryszek: Struktura dochodów gmin w Polsce a ich samodzielność dochodowa.....	362
Wiesława Cieślewicz: Rozwój specjalnych stref ekonomicznych w Polsce ...	372
Tomasz Kołakowski, Andrzej Raszkowski: Badanie efektywności pomocy publicznej udzielonej przez samorządy inwestorom zagranicznym na przykładzie WSSE „INVEST-PARK”	383
Wioleta Palewska: Funkcjonowanie Wałbrzyskiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej „INVEST-PARK” w otoczeniu lokalnym – aspekt społeczny (oddziaływanie strefy na wałbrzyski rynek pracy)	398
Maciej Popławski: Wpływ Legnickiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej na rozwój gospodarczy podregionu legnickiego	406
Andrzej Raszkowski: Promotion mix w strategii promocji miasta.....	417
Elżbieta Nawrocka: Działania innowacyjne podmiotów gospodarczych a problem wiedzy niedoskonałej	426
Dariusz Zawada: Walory użytkowe jako czynnik konkurencyjności miasta	439
Natalia Bartkowiak, Walenty Pocza: Przestrzenne zróżnicowanie aktywności władz lokalnych w pozyskiwaniu środków zewnętrznych na obszarach wiejskich Wielkopolski.....	453
Karol Krajewski: Znaczenie rynków rolnych w rozwoju gospodarki lokalnej i ożywieniu małych miast.....	464
Stefan Zawierucha: Badania ankietowe w procesie identyfikacji struktury funkcjonalnej gminy. Kilka uwag metodologicznych.....	473
Agnieszka Wojewódzka-Wiewiórska: Dynamika rozwoju gmin wiejskich województwa mazowieckiego	484
Jarosław Uglis: Miejsce agroturystyki w dywersyfikacji gospodarki wsi	495
Mirosław Struś, Bogusław Wijatyk: Program Odnowa Wsi jako instrument aktywizacji obszarów wiejskich.....	505
Dagmara Dziewulska, Michał Gawlikowski, Paweł Łazarewicz, Natalia Sochacka: Sondażowa diagnoza jakości administracyjnej obsługi klientów w gminnych strukturach samorządowych na przykładzie Urzędu Miejskiego w Przemkowie	515

Summaries

Andrzej Sztando: Objectives, priorities and tasks in local development strategic planning	26
Anna Beata Kawka: Capital expenditures of communes as an instrument of local development	34
Franciszek Adamczuk: Stimulating of local entrepreneurship on borderland: institutional and organizational aspects	45

Marta Kusterka-Jefmańska, Bartłomiej Jefmański: The concept of the assessment method of the assumptions of local strategies development on the example of the process of social consultations in Wałbrzych county	53
Małgorzata Rogowska: Determinants of local development on the example of Kłodzko district.....	62
Hanna Adamska: Effects of local development of Kostomłoty community after joining the European Union.....	70
Tomasz Bąk: The impact of economic emigrants on the local economy in Leżajsk county.....	81
Dariusz Głuszczyk: Local labour market – an assessment using statistical data of the Local Data Bank on the example of the city and district of Jelenia Góra.....	93
Andrzej Sobczyk: Evaluation of the potential of local development on the example of Szczecin and Police district.....	105
Stanisław Korenik: Processes and barriers in the development of contemporary cities with special emphasis on metropolis.....	115
Emilia Konopska-Struś: Functions of craft in the development of the city on the example of Wrocław.....	125
Magdalena Kalisiak-Mędelska: Activity of auxiliary units in Łódź according to their bodies. Analysis of pilot survey.....	133
Edward Wiśniewski: Application of taxonomic methods and cooperation games in the analysis of employment differentiation of subregions of West Pomerania Voivodeship.....	143
Marek Kunasz: Public regional broadcasting stations on the radio market in Poland.....	152
Ryszard Broł: Network of counties – changes proposal.....	162
Katarzyna Cheba, Maja Kiba-Janiak: Use of factor analysis for multidimensional evaluation of quality of city transport systems on the example of medium-sized cities in Poland.....	172
Joanna Cymerman, Marcelina Zapotoczna: Borough as a creator and beneficiary of property value.....	183
Artur Myna: Local technical infrastructure and development of housing construction – the adjoining area of town and rural municipality.....	193
Renata Sosnowska-Noworól: The problem of construction and demolition waste management on the example of Lower Silesia.....	201
Grzegorz Maśloch: Selected problems of the implementation of an investment project in self-government units using the foreign aid budget of the European Union.....	211
Urszula Markowska-Przybyła: Social capital in regional and local development.....	221
Katarzyna Przybyła, Alina Kulczyk-Dynowska: Cross-border national parks and social capital – on the example of KPN and KRNAP.....	228

Bożena Kuchmacz: Local action groups as a manifestation of social capital activity	237
Marian Oliński: Cooperation between local government and non-governmental organizations – Lidzbark county case study	248
Zbigniew Przybyła, Marian Kachniarz: Institutional forms of cooperation of local government on the example of Jelenia Góra urban area.....	263
Jacek Chądzyński: Areas of co-operation between communities and non-governmental sector – presentation of selected results of pilot study.....	272
Justyna Danielewicz, Maciej Turała: Impact of political fragmentation on cooperation among local governments	281
Zbigniew Grzymała: In seeking the model of self-government management	295
Jarosław Hermaszewski: Financial and investment decisions in local government management based on the example of Sława administrative unit – practical aspects	306
Sławomir Kłosowski: Changes of local authorities property management systems after the year 2000	314
Krzysztof Krukowski, Maciej Zastempowski: Project cycle management method application in the local government administration	322
Józef Łobocki: The possibilities of the utilization of Public-Private Partnership Tools in the process of managing of local government units	332
Magdalena Miszczuk: Stimulating elements in tax policy of selected cities .	342
Paweł Piątkowski: Public debt of local authorities after crisis. The directions of development.....	351
Jacek Sierak: The construction of indicators of indebtedness and the assessment of the creditworthiness of self-government units	361
Tomasz Uryszek: Revenue structure of communes in Poland and their fiscal autonomy	371
Wiesława Cieślewicz: Special economic zones development in Poland.....	382
Tomasz Kołakowski, Andrzej Raszkowski: Efficiency analysis of state aid granted by local government to foreign investors located in Wałbrzych SEZ “INVEST-PARK”	397
Wioleta Palewska: Functioning of Wałbrzych Special Economic Zone “INVEST-PARK” in local environment social aspect (the effect of the zone on Wałbrzych labour market).....	405
Maciej Popławski: The influence of Legnica Special Economic Zone on the economic development of the Legnica subregion	416
Andrzej Raszkowski: Promotion mix in the strategy of town promotion.....	425
Elżbieta Nawrocka: Innovative activities of economic entities and problems of imperfect knowledge	438
Dariusz Zawada: Usable qualities as a factor of towns’ competitiveness	452
Natalia Bartkowiak, Walenty Poczta: Activity of local authorities from Wielkopolska Voivodeship in the acquisition of UE funds.....	463

Karol Krajewski: The role of agrifood markets in local market development and the revival of small towns.....	472
Stefan Zawierucha: Survey research in the process of identification of functional structure of commune. Some methodological remarks	483
Agnieszka Wojewódzka-Wiewiórska: Development dynamics of rural communes in Masovian Voivodeship.....	494
Jarosław Uglis: Agritourism in rural economy diversification.....	504
Mirosław Struś, Bogusław Wijatyk: The Revival of the Village as the instrument of country areas activation.....	514
Dagmara Dziewulska, Michał Gawlikowski, Paweł Łazarewicz, Natalia Sochacka: A survey diagnosis of administrative quality of customer service in communal authorities on the example of the municipal office in Przemków	524

Natalia Bartkowiak, Walenty Poczta

Uniwersytet Przyrodniczy w Poznaniu

PRZESTRZENNE ZRÓŻNICOWANIE AKTYWNOŚCI WŁADZ LOKALNYCH W POZYSKIWANIU ŚRODKÓW ZEWNĘTRZNYCH NA OBSZARACH WIEJSKICH WIELKOPOLSKI

Streszczenie: Celem artykułu jest pomiar i ocena przestrzennego zróżnicowania aktywności władz lokalnych w pozyskiwaniu środków zewnętrznych na obszarach wiejskich Wielkopolski. Dla określenia poziomu aktywności władz lokalnych została zbudowana cecha agregatowa – na podstawie danych pochodzących ze statystyki publicznej, Urzędu Marszałkowskiego oraz z badań ankietowych. Oceny zróżnicowania poziomu aktywności dokonano z wykorzystaniem kartogramów. Obszarem badań objęto gminy wiejskie i miejsko-wiejskie Wielkopolski.

Słowa kluczowe: fundusze europejskie, obszary wiejskie, aktywność władz lokalnych, Wielkopolska.

1. Wstęp

Jednym z obszarów aktywności jednostek samorządu terytorialnego, gdzie rola władz lokalnych na obszarach wiejskich w szczególności powinna być widoczna, jest budowa rozwoju na własnych zasobach i środkach pozyskanych z innych źródeł, m.in. Unii Europejskiej [Kłodziński 2006, s. 21; Rosner 1997, s. 189]. Przedsięwzięcia podejmowane przez jednostki samorządu terytorialnego¹ w ramach środków pozyskanych z zewnętrznych źródeł finansowania związane są z zadaniami rozwojowymi i odtworzeniowymi. Tego typu inwestycje wymagają dużych nakładów finansowych i długookresowego zaangażowania zasobów, czemu towarzyszy ryzyko i niepewność realizacji projektu [Filipiak 2010, s. 120]. Inwestycje te są kluczowe dla rozwoju lokalnego oraz zrównoważonego rozwoju regionalnego. Dlatego tak ważne jest aktywne uczestniczenie władz samorządowych w procesie pozyskiwania zewnętrznych źródeł dochodów.

¹ Działalność inwestycyjna samorządu terytorialnego w zdecydowanej większości realizowana jest na poziomie gmin, stanowi ona od 49,3 do 58,5% udziału przedsięwzięć [Misterec 2008, s. 44].

Celem artykułu jest pomiar i ocena przestrzennego zróżnicowania aktywności władz lokalnych w pozyskiwaniu środków zewnętrznych na obszarach wiejskich Wielkopolski².

2. Materiały i metody

Obszar przestrzenny analizy obejmował gminy wiejskie (90) i miejsko-wiejskie (117) województwa wielkopolskiego, dane pochodziły z Banku Danych Lokalnych GUS za lata 2007–2009, Instytucji Zarządzającej programem regionalnym oraz z badań ankietowych przeprowadzonych w 2010 r. wśród władz lokalnych gmin wiejskich i miejsko-wiejskich województwa wielkopolskiego³.

Oceny aktywności władz lokalnych dokonano przy użyciu miary agregatowej – cechy syntetycznej. Własnością podstawową zastosowanej miary jest kwantyfikacja zjawiska złożonego, za pomocą jednej wartości liczbowej, dzięki czemu otrzymujemy syntetyczny obraz badanego zjawiska [Strahl 2006, s. 160]. Na podstawie przesłanek merytorycznych i statystycznych do pomiaru aktywności przyjęto cztery cechy proste:

- wydatki inwestycyjne na jednego mieszkańca (zł),
- środki pozyskane z budżetu Unii Europejskiej na jednego mieszkańca (zł),
- środki pozyskane z Wielkopolskiego Regionalnego Programu Operacyjnego na lata 2007–2013 na jednego mieszkańca (zł),
- aktywność aplikacyjna władz lokalnych (pkt).

Wszystkie cechy określono jako stymulanty, a więc dodatnio skorelowane z badanym zjawiskiem. Cechy proste w celu ujednoczenia ich charakteru i sprowadzenia ich wartości do porównywalności poddano normalizacji, za pomocą unitaryzacji. W artykule wykorzystano miarę bezwzorcową, która sprowadza się do uśrednienia znormalizowanych wartości cech prostych:

$$q_i^{(1)} = \frac{\sum_{j=1}^m z_j}{m}, (i = 1, 2, \dots, n).$$

Wartości cechy syntetycznej zawierają się w przedziale (0,1) [Wysocki i Lira 2005, s. 178]. Wartości bliższe jedności świadczą o wysokim poziomie badanego zjawiska. Wykorzystując średnią arytmetyczną i odchylenie standardowe, dokonano podziału analizowanej zbiorowości na cztery klasy o różnym poziomie badanego

² Także Bartkowiak [2010, s. 196–204] pisze o zależności pomiędzy poziomem rozwoju lokalnego a aktywnością władz samorządowych w zabieganiu o środki zewnętrzne na obszarach wiejskich Wielkopolski.

³ Badania są elementem realizowanego grantu promotorskiego „Czynniki rozwoju obszarów wiejskich w regionie (na przykładzie województwa wielkopolskiego)” nr NN 114147440, finansowanego przez Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego.

zjawiska. W pracy zastosowano pomocniczo analizę wariancji ANOVA, która posłużyła do zbadania zależności między typem gminy (wiejski, miejsko-wiejski) oraz położeniem gminy w podregionach Wielkopolski (kaliski, koniński, pilski, leszczyński i poznański) a cechami prostymi i poziomem aktywności władz lokalnych. Zależności te przedstawiono tylko dla jednego wskaźnika, gdzie analiza wariancji wykazała istotność różnic pomiędzy średnimi.

3. Wyniki

Pierwszym analizowanym wskaźnikiem był poziom wydatków inwestycyjnych w skali roku w przeliczeniu na jednego mieszkańca. Jako że miara ta charakteryzuje się dużą zmiennością w czasie, uwarunkowaną fazami procesu inwestycyjnego, wskaźnik ten obliczony został jako średnia z lat 2007–2009.

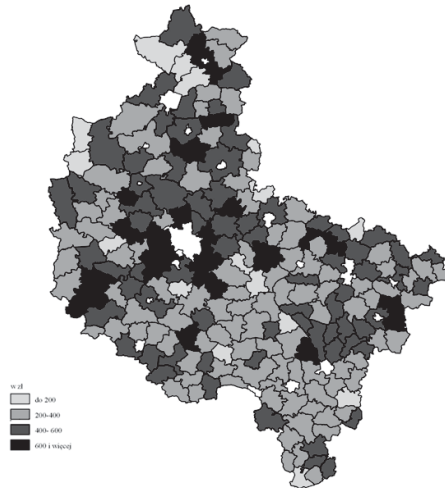
Zróżnicowanie gmin z punktu widzenia realizowanych wydatków inwestycyjnych jest bardzo duże (rys. 1). Dla blisko 8% badanych jednostek wskaźnik nie osiągnął poziomu 200 zł, na drugim biegunie znalazło się osiem gmin (ok. 4%), których wydatki były co najmniej czterokrotnie wyższe. Gminy o najwyższym poziomie wydatków zlokalizowane były wokół miasta Poznania⁴ (pierwszych pięć o najwyższym dochodzie), w subregionie tym wskaźnik osiągnął również najwyższe wartości. Warto zauważyć, że rozkład przestrzenny pozostałych jednostek o wysokim dochodzie miał charakter losowy. Gminy o najniższym poziomie wydatków inwestycyjnych zlokalizowane były zarówno na obszarach peryferyjnych, jak i wewnątrz regionu. Najniższe średnie wydatki inwestycyjne zaobserwowano w subregionie kaliskim i pilskim.

Kolejnym wskaźnikiem wykorzystanym do oceny poziomu aktywności władz lokalnych był poziom środków pozyskanych z budżetu Unii Europejskiej, również oznaczony jako średnia z trzech lat (2007–2009) w przeliczeniu na jednego mieszkańca (rys. 2). W okresie tym w budżetach gminnych odnotowane zostały środki pozyskane w pierwszym okresie członkostwa w Unii Europejskiej⁵ oraz w ramach obecnej perspektywy finansowej. Zatem możliwości pozyskania dodatkowych dochodów przez władze samorządowe były duże⁶.

⁴ W sąsiedztwie Poznania odnotowano najwyższy wzrost dochodów (107,4%) wśród gmin wiejskich w Polsce, ponaddwukrotny (od 2003 do 2009 r.), przy dynamice wydatków 225,6% [GUS 2011, s. 197–198].

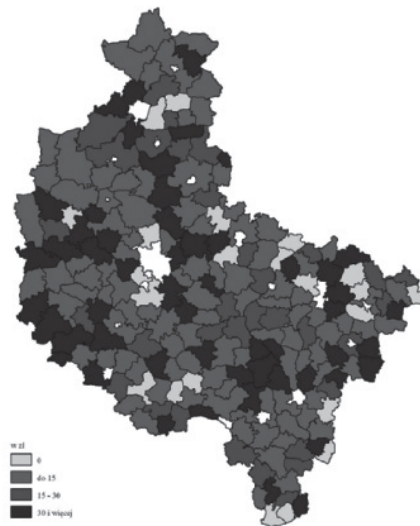
⁵ Głównie w ramach Zintegrowanego Programu Operacyjnego Rozwoju Regionalnego.

⁶ Od roku 2007 obserwowalny był spadek wartości środków pochodzących z budżetu Unii Europejskiej w dochodach gmin. Zmianom tym towarzyszy wzrost udziału wydatków na tzw. miękkie projekty. Obserwacje te mogą wskazywać na opóźnienia w realizacji projektów inwestycyjnych, a szczególnie trudności związane z prawidłowym rozliczeniem otrzymanej dotacji [Smolik 2009, s. 42–43].



Rys. 1. Poziom wydatków inwestycyjnych w gminach na obszarach wiejskich Wielkopolski (średnia z lat 2007–2009) w przeliczeniu na jednego mieszkańca

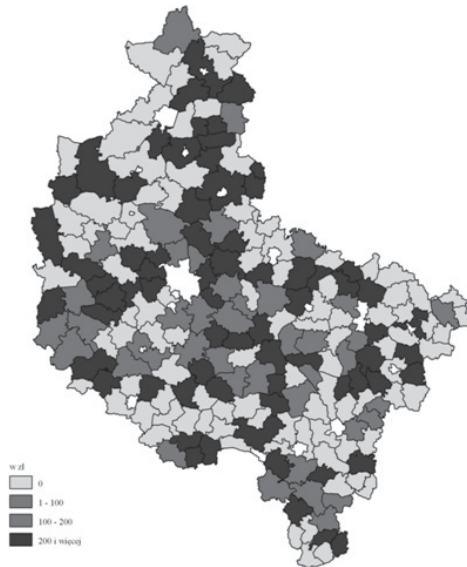
Źródło: obliczenia i opracowanie własne na podstawie danych Banku Danych Lokalnych GUS.



Rys. 2. Poziom środków pozyskanych z budżetu Unii Europejskiej w gminach na obszarach wiejskich Wielkopolski (średnia z lat 2007–2009) w przeliczeniu na jednego mieszkańca

Źródło: obliczenia i opracowanie własne na podstawie danych Banku Danych Lokalnych GUS.

Gminy o najwyższym poziomie pozyskanych środków zlokalizowane były kolejno w powiatach: pleszewskim (79 zł), chodzieskim (55 zł), wolsztyńskim (48 zł), szamotulskim (47 zł) i kościańskim (33 zł). Na drugim biegunie znalazły się 22 gminy, które nie pozyskały w badanym okresie żadnych środków z Unii Europejskiej. Przedstawiony wskaźnik jest pochodną merytorycznego przygotowania władz lokalnych do uczestniczenia w procesie aplikowania o środki zewnętrzne, które przyznawane były w drodze konkursowej⁷.



Rys. 3. Środki pozyskane z Wielkopolskiego Regionalnego Programu Operacyjnego na lata 2007–2013 w gminach na obszarach wiejskich Wielkopolski (do 6 kwietnia 2011 r.) w przeliczeniu na jednego mieszkańca

Źródło: obliczenia i opracowanie własne na podstawie: Lista beneficjentów WRPO według SIMIK, stan na 6 kwietnia 2011 r.

Uzupełnieniem tej miary jest wskaźnik środków pozyskanych z Wielkopolskiego Regionalnego Programu Operacyjnego (WRPO) na lata 2007–2013 (rys. 3), oznaczony jako suma środków przyznanego dofinansowania do 6 kwietnia 2011 r. w przeliczeniu na jednego mieszkańca. Program ten jest podstawowym instrumentem polityki regionalnej, którego celem jest podjęcie działań zmierzających do budowy spójności społeczno-gospodarczej poprzez zmniejszanie dysproporcji gospodarczych, społecznych i terytorialnych. Dlatego ważny jest aktywny udział

⁷ Należy zwrócić uwagę na fakt, że coraz większe znaczenie ma zasada pozytywnej ewaluacji projektów i programów europejskich, finansowanych ze źródeł zagranicznych i Unii Europejskiej. Zasada ta polega na dążeniu do pokrycia refinansowaniem maksymalnej kwoty planowanej dotacji w ramach projektu lub programu [Filipiak 2010, s. 23].

władz lokalnych w jego realizacji. Z tego punktu widzenia niepokojący jest otrzymany wynik, zgodnie z którym 96 gmin (46,3%) nie pozyskało żadnych środków w ramach WRPO. Najwięcej spośród nich zlokalizowanych było w subregionie konińskim. Przeprowadzona pomocniczo analiza wariancji dowiodła występowania istotnych⁸ różnic pomiędzy średnimi pozyskanych środków w ramach WRPO przez gminy w poszczególnych podregionach Wielkopolski⁹. Warto zauważyć, że zgodnie z otrzymanym rozkładem przestrzennym gminy aktywne występują w sąsiedztwie gmin biernych. W grupie najbardziej aktywnych (wskaźnik powyżej 2000 zł) znalazły się: Wągrowiec, Odolanów, Krajenka, Miłosław. Wyniki aktywności władz lokalnych w pozyskiwaniu środków w ramach WRPO przedstawiono na rys. 3.

Ostatni ze wskaźników stanowi ocenę punktową aktywności aplikacyjnej władz lokalnych. Konstrukcja wskaźnika przeprowadzona została zgodnie z założeniami zawartymi w tab. 1, na podstawie danych pozyskanych w ramach badań ankietowych.

Tabela 1. Miernik aktywności aplikacyjnej władz lokalnych

Kryterium	Punkty	Waga
Liczba złożonych projektów w latach 2004–2006	0–2,5	0,4
w latach 2007–2010	0–2,5	0,4
Liczba partnerów* w projektach w latach 2004–2006	0–5	0,1
w latach 2007–2010	0–5	0,1

*Jednostki samorządowe w trakcie realizacji projektów z Unii Europejskiej mogły podejmować wspólne działania m.in. z innymi jednostkami samorządowymi, organizacjami pozarządowymi, związkami wyznaniowymi.

Źródło: opracowanie własne.

Grupa gmin, w której aktywność była najwyższa (powyżej 2 punktów), zawierała 49 jednostek, licznie reprezentowanych przez jednostki z powiatów: poznańskiego, konińskiego, nowotomyskiego oraz międzychodzkiego. Władze samorządowe tych jednostek wyróżniły się wysoką liczbą pozytywnie rozpatrzonych projektów w obu okresach programowania, przy uczestnictwie przynajmniej jednego partnera. Warto zwrócić uwagę na fakt, że ogólna aktywność aplikacyjna władz lokalnych wzrosła między badanymi okresami, zarówno w wymiarze liczby przygotowanych projektów, jak i współpracy z innymi jednostkami przy ich realizacji. Świadczy

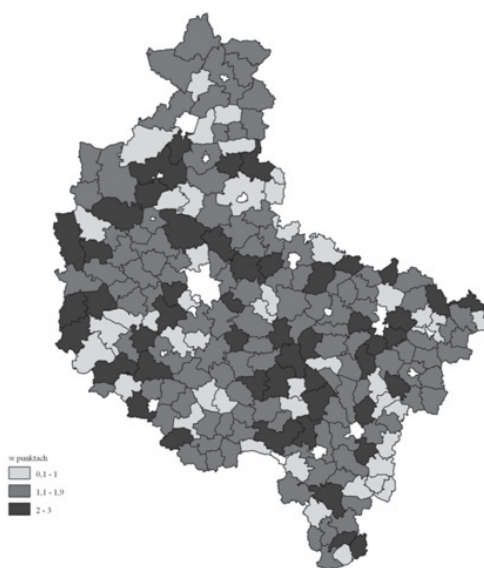
⁸ $F=3,62$ dla $p = 0,007$.

⁹ Najwyższą średnią wskaźnik uzyskał w subregionie pilskim (626 zł), natomiast średnie w pozostałych subregionach: kaliskim (262 zł), poznańskim (260 zł), konińskim (237 zł) oraz leszczyńskim (226 zł), były zdecydowanie niższe. Przeprowadzony test post hoc RIR-Tukeya dowiódł, że podstawą do odrzucenia hipotezy zerowej o równości średnich w podregionach było znaczące odchylenie wartości środków pozyskanych przez gminy subregionu pilskiego [Stanisz 2006].

to o wzroście zainteresowania władz samorządowych zewnętrznymi źródłami finansowania oraz szerszym uczestnictwie podmiotów lokalnych w realizacji polityki regionalnej.

Omówione wskaźniki posłużyły do oznaczenia poziomu aktywności władz lokalnych za pomocą cechy syntetycznej, oznaczonej metodą wzorcową. Następnie średnie wartości cechy syntetycznej oraz odchylenia standardowego posłużyły do wydzielenia czterech klas poziomu aktywności władz lokalnych.

Wskaźniki charakteryzujące poszczególne klasy przedstawiono w tab. 2, rozkład przestrzenny zawarto na rys. 5, a udział gmin w poszczególnych klasach według typu zawarto w tab. 3.



Rys. 4. Poziom aktywności aplikacyjnej władz lokalnych na obszarach wiejskich Wielkopolski

Źródło: obliczenia i opracowanie własne na podstawie wyników badań ankietowych.

Aktywność władz lokalnych na obszarach wiejskich Wielkopolski w badanym obszarze charakteryzuje się bardzo dużym zróżnicowaniem, przy wysokim udziale gmin o ponadprzeciętnym poziomie aktywności władz lokalnych (45%). W grupie gmin o najwyższym poziomie aktywności władz lokalnych (klasa I) znalazło się 36 jednostek, których średnie wielkości analizowanych wskaźników osiągnęły wartości najwyższe. Klasa ta zawiera liczną reprezentację gmin z powiatów: poznańskiego (5), pleszewskiego (5) oraz konińskiego (3). Dwie trzecie klasy I stanowiły gminy wiejskie.

Tabela 2. Wskaźniki charakteryzujące poziom aktywności władz lokalnych w pozyskiwaniu środków zewnętrznych na obszarach wiejskich Wielkopolski

Wyszczególnienie	Klasa				Ogółem
	I	II	III	IV	
Liczba jednostek	36	57	83	31	207
Średnie wartości wskaźnika					
Wydatki inwestycyjne na jednego mieszkańca	568,85	471,60	364,12	344,78	426,43
Środki pozyskane z budżetu Unii Europejskiej na jednego mieszkańca	57,51	24,55	11,45	4,51	22,03
Środki pozyskane z Wielkopolskiego Regionalnego Programu Operacyjnego na jednego mieszkańca*	862,82	404,77	106,46	36,07	309,60
Aktywność aplikacyjna władz lokalnych	1,95	1,76	1,40	0,66	1,48
Średnia wartość wskaźnika syntetycznego	0,37	0,26	0,17	0,09	0,22

*Suma środków w przeliczeniu na jednego mieszkańca pozyskana od początku funkcjonowania programu do 6 kwietnia 2011 r.

Źródło: opracowanie własne.

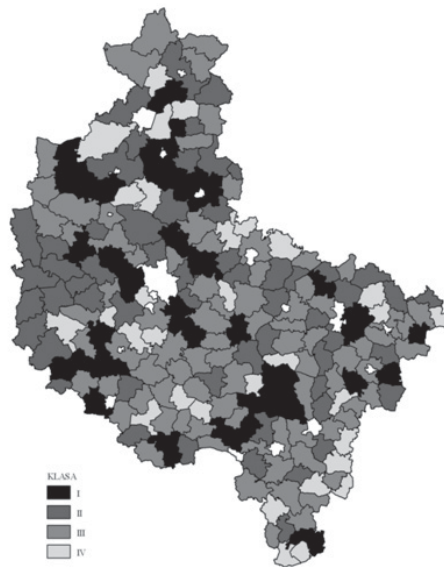
Tabela 3. Udział gmin w poszczególnych klasach według typu gmin

Gminy	Klasy poziomu aktywności				Razem
	I	II	III	IV	
Wiejskie	24	26	47	20	117
Miejsko-wiejskie	12	31	36	11	90
Ogółem	36	57	83	31	207

Źródło: opracowanie własne.

Druga grupa to gminy skupione w klasie II o ponadprzeciętnym poziomie aktywności władz lokalnych, stanowiły one niewiele ponad 27% obszarów wiejskich Wielkopolski. W klasie II odnotowano przede wszystkim o ponad połowę niższy poziom środków pozyskanych z Unii Europejskiej oraz WRPO. Wydatki inwestycyjne były niższe o blisko 100 zł w relacji do klasy I, najmniejsze różnice odnotowano w obszarze aktywności aplikacyjnej władz lokalnych.

Klasa III, o poziomie rozwoju poniżej przeciętnego, była najliczniej reprezentowana (40%). W grupie tej znalazły się jednostki o niskim poziomie realizowanych wydatków inwestycyjnych i środków zewnętrznych, przy średnim poziomie aktywności aplikacyjnej władz lokalnych. Jednostki te skupione były wewnątrz regionu, na południe od Poznania.



Rys. 5. Klasy syntetycznego poziomu oceny aktywności władz lokalnych w pozyskiwaniu zewnętrznych źródeł finansowania

Źródło: obliczenia i opracowanie własne.

W ostatniej klasie zgrupowano jednostki o najniższym poziomie aktywności władz lokalnych, wśród których znalazło się prawie 15% obszarów wiejskich Wielkopolski. Władze lokalne w ramach tej klasy były bierne – aż 25 gmin nie pozyskało żadnych środków z programu regionalnego, a 13 z nich nie pozyskało również w badanym okresie środków z Unii Europejskiej. Aktywność aplikacyjna władz lokalnych była bardzo niska, gminy te przygotowały niewiele projektów oraz nie nawiązywały współpracy w celu realizacji planowanych przedsięwzięć. Jednostki te zlokalizowane były zarówno na obszarach peryferyjnych (10), jak i wewnątrz regionu (21). Nierzadko sąsiadowały z gminami o ponadprzeciętnym poziomie rozwoju.

4. Wnioski

Otrzymane wyniki potwierdziły bardzo duże zróżnicowanie aktywności władz lokalnych na obszarach wiejskich Wielkopolski. Istotne różnice odnotowano dla każdej z badanych cech oraz cechy agregatywnej. Zdecydowanie najwyższą aktywnością władz lokalnych charakteryzowały się gminy usytuowane wokół miasta Poznania oraz obszary wiejskie położone wokół gmin miejskich. Wyniki mogą wskazywać na zależność między sytuacją finansową badanych podmiotów a działalnością władz w obszarze pozyskiwania zewnętrznych źródeł finansowych. Zróżnicowania nie pozwalają na jednoznaczną delimitację obszarów wiejskich Wielkopolski w badanym

zakresie. Dopelnieniem przeprowadzonej analizy powinny być badania dotyczące skuteczności władz lokalnych w pozyskiwaniu środków zewnętrznych. Ze względu na brak danych sprawność ta nie mogła być oznaczona.

Analiza wyników badań i materiału kartograficznego nie pozwala na jednoznaczne określenie przestrzeni zróżnicowań w badanym obszarze. Jednostki z biernymi władzami lokalnymi obserwowane są zarówno na obszarach peryferyjnych, jak i wewnątrz regionu. Dlatego można uznać, za [Rosner, Stanny 2007, s. 201], że aktywność władz lokalnych ma cechy „indywidualnego rysu”. Dowodem na to jest rozkład przestrzenny analizowanego zjawiska, który ma często charakter przypadkowy z trudnym do określenia zestawem czynników warunkującym taki układ. Potwierdziła to przeprowadzona ocena.

Literatura

- Bank Danych Lokalnych GUS; <http://www.stat.gov.pl/bdl/app/strona> [10.06.11].
- Bartkowiak N. [2010], *Activity of the local authorities from the Wielkopolska voivodeship in the acquisition of funds from the Wielkopolskie Regional Operational Programme (2007–2013)*, [w:] *Regional development and regional policy in Poland: First experiences and new challenges of the European Union membership*, Part I, red. P. Churski, W. Ratajczak, KPZK PAN, Warszawa.
- Filipiak B. [2010], *Gospodarowanie publicznymi zasobami finansowymi w jednostkach samorządu terytorialnego*, [w:] *Metody analityczne w działalności jednostek podsektora samorządowego*, red. M. Dylewski, B. Filipiak, M. Gorzałczyńska-Koczkodaj, Difin, Warszawa.
- Kłodziński M. [2006], *Aktywizacja społeczno-gospodarcza gmin wiejskich i małych miast*, Instytut Rozwoju Wsi i Rolnictwa PAN, Warszawa.
- Lista beneficjentów WRPO według SIMIK, stan na 6 kwietnia 2011 r.; <http://www.wrpo.wielkopolskie.pl> [30.03.11].
- Misterek W. [2008], *Zewnętrzne źródła finansowania działalności inwestycyjnej jednostek samorządu terytorialnego*, Difin, Warszawa.
- Obszary wiejskie w Polsce*, Studia i analizy statystyczne, GUS, Warszawa–Olsztyn 2011.
- Rosner A. [1997], *Niektóre specyficzne składniki „zasobu” gminy*, [w:] *Ekonomiczne i społeczne uwarunkowania i możliwości wielofunkcyjnego rozwoju wsi w Polsce*, red. M. Kłodziński, A. Rosner, Wydawnictwo SGGW, Warszawa.
- Rosner A., Stanny M. [2007], *Zróżnicowanie przestrzenne aktywności władz lokalnych w korzystaniu z instrumentów polityki rozwoju gminy*, [w:] *Zróżnicowanie poziomu rozwoju społeczno-gospodarczego obszarów wiejskich a zróżnicowanie dynamiki przemian*, red. A. Rosner, Instytut Rozwoju Wsi i Rolnictwa PAN, Warszawa.
- Smolik J. [2009], *Ocena wpływu Funduszy Unii Europejskiej na rozwój gmin wiejskich i miejsko-wiejskich*, IERiGŻ-PIB, Warszawa.
- Stanisz A. [2006], *Przystępny kurs statystyki z zastosowaniem STATISTICA PL na przykładach z medycyny*, t. 1, Statsoft, Kraków.
- Strahl D. [2006], *Metody porządkowania liniowego w ocenie rozwoju regionalnego*, [w:] *Metody oceny rozwoju regionalnego*, red. D. Strahl, Wyd. Akademii Ekonomicznej we Wrocławiu, Wrocław.
- Wysocki F., Lira J. [2005], *Statystyka opisowa*, Wyd. Akademii Rolniczej im. Augusta Cieszkowskiego w Poznaniu, Poznań.

ACTIVITY OF LOCAL AUTHORITIES FROM WIELKOPOLSKA VOIVODESHIP IN THE ACQUISITION OF UE FUNDS

Summary: This article aims to measure and evaluate the spatial differentiation of activities of local authorities in acquiring external funds in rural areas of Wielkopolska. To determine the level of activity of local authorities the feature of aggregate has been built on the basis of data from official statistics, the Marshal's Office and survey data. The evaluation of differentiation of the level of activity was made with the use of cartograms. The area of study included rural and urban-rural Wielkopolska.

Keywords: European funds, rural areas, the activity of local authorities, Wielkopolska.